

Temanotat

**Irak: Sikkerhet og internt fordrevne i
Salahaddin provins**



Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Intense and extended military confrontations across the province have characterized the security situation since June 2014. The civilian population is exposed to terror and abuse from all parties to the conflict. Civilians have fled in large numbers, and daily life is severely disturbed. There is a great need for humanitarian assistance, for instance to IDPs, but access is prevented in many places.

The military offensive that the government announced in March in order to retake the province from ISIL, has so far not come to an end.

SAMMENDRAG

Omfattende militære kamper har preget sikkerhetssituasjonen over det meste av provinsen siden juni 2014. Sivilbefolkningen blir utsatt for terror og overgrep fra alle parter i konflikten, og har flyktet i store antall. Dagliglivet er sterkt forstyrret av konflikthandlingene. Behovet for humanitær bistand til bl.a. internflyktninger er stort, men mulighetene til å frakte bistanden frem er mange steder hindret.

I mars startet regjeringen en militær offensiv for å drive ISIL ut av provinsen. Foreløpig har ikke offensiven gitt noe endelig utfall.

INNHold

1. Innledning	5
2. Sikkerhetssituasjonen	6
2.1 Utviklingen siden sommeren 2014	6
2.2 Voldsnivået i 2014.....	8
2.3 «Hot spots»?	8
2.4 Hvem har kontroll hvor?.....	9
2.5 Hvem er det som står for volden?.....	10
2.5.1 Regjeringsstyrkene	10
2.5.2 Sjamilitser	10
2.5.3 Peshmerga-styrker underlagt KRG	11
2.5.4 ISIL.....	11
2.6 Kriminalitetsnivået og mulighetene for myndighetsbeskyttelse.....	11
3. Befolkningssammensetning	12
3.1 Etniske og religiøse grupper og deres kjerneområder	12
3.2 Hvordan påvirker konflikten forholdet mellom de ulike gruppene?	12
4. Utsatte grupper	13
4.1 Lokalbefolkning som mistenkes for å samarbeide med fienden.....	13
4.2 De ulike befolkningsgruppene i Tuz distrikt	15
4.3 Sunnimuslimske stammer.....	15
4.4 Journalister	16
4.5 Politi	16
4.6 Kvinner	16
4.7 Er minoritetsmedlemmer trygge i områder hvor de utgjør et flertall?.....	16
5. Dagliglivet	17
6. Internt fordrevne	17
6.1 Antall	17
6.2 Boforhold.....	18
6.3 Behov og hjelpeordninger	18
6.4 Restriksjoner på internflyktningers tilgang	19
7. Referanser	20

1. INNLEDNING

Salahaddin provins er tynt befolket. Befolkningssentrene ligger for det meste langs motorveien mellom Bagdad og Mosul, mens omlandet er landbruksområder eller ørken. Provinsen er en av de minst urbane i landet, med bare 46 % av innbyggerne bosatt i urbane områder. Befolkningen er på litt under 1,2 millioner, ca. 4 % av landets totale befolkning (JAPU 2015). Landbruksområdene får vannet sitt fra Tigris, som også motorveien stedvis følger, og som byene ligger ved.

Volden spredte seg fra Ninewa til Salahaddin og begynte å eskalere kraftig i juni 2014, etter at ISIL erobret Mosul og startet offensiven sørover. Siden da har sikkerhetssituasjonen forverret seg betydelig.

Vesentlige deler av provinsen kom under ISILs kontroll. Andre deler har forblitt under regjeringens/sjiamilitseres kontroll, mens atter andre er uavklarte (IOM 2015c, s. 3). Den 1. mars startet regjeringen en stor offensiv sørfra med sikte på å ta tilbake kontrollen over hele provinsen. ISILs kontrollområder har blitt redusert i løpet av offensiven.

På grunn av sin beliggenhet er Salahaddin en strategisk viktig provins. Full kontroll over Salahaddin ville gitt ISIL mulighet til å knytte sammen sitt dominansområde i Ninewa med to andre provinser, Diyala og Kirkuk (al-Jazeera 2014a), og dermed også med det øvrige Nord-Irak. Regjeringen vil få en tilsvarende strategisk fordel av å ta provinsen tilbake.

Figur 1. Kart over Salahaddin med distrikter



Kilde: Chaldean at Wikipedia 2007

Det er vanskelig for uavhengige observatører å ta seg inn i mange av områdene hvor det pågår konflikt. Mye av informasjonen som kommer ut, stammer til syvende og sist fra lokale beboere og fra partene i konflikten. Informasjonen kan ha gått gjennom flere ledd og kan være vanskelig å verifisere. Mange medieoppslag kan vise seg å inneholde feil og upresise gjengivelser. Det foregår ikke minst en «kamp om sannheten», og en kamp

mellom «fortellinger» om hva det hele handler om. Vi må slik sett forutsette at tilgangen på pålitelige kilder er begrenset.

2. SIKKERHETSSITUASJONEN

Offensiven som ISIL gjennomførte sørover gjennom Salahaddin mot Bagdads utkanter i fjor sommer, mistet fremdriften i løpet av høsten. Det betydde imidlertid ikke at kampene avtok i intensitet. Mange steder fortsatte det med intense kamper om byer og veistrekninger utover høsten, og mens hæren etter hvert fikk bedre kontroll over byene, la ISIL sin offensiv utenom selve byene. I vinter angrep de så byene utenfra, samtidig som de prøvde å vinne terreng i tynt befolkede områder rundt og mellom disse byene.

I løpet av første halvdel av februar 2015 skal en fersk ISIL-offensiv i rurale områder ha ført til en dobling av antall angrep over hele provinsen, med særlig intensitet sør for Tikrit. I andre områder som bl.a. Baiji og det store oljeraffineriet der, ble det rapportert om “en ekstremt ustabil” sikkerhetssituasjon (ISW 2015b).

Den 1. mars kunngjorde regjeringen at den iverksatte en større offensiv med fly- og landstyrker nordover mot Tikrit for å gjenerobre Salahaddin. Deler av offensiven skal være lagt utenom hovedveiene for å hindre ISIL å utnytte åpent terreng.

En større andel av styrkene som deltar i regjeringens offensiv består av sjiamilitser.

Siden et flertall av innbyggerne i provinsen bor på landet, kan også svært mange av disse bli berørt av offensiven. Offensiven kan raskt endre bildet av hvem som har kontroll hvor. Noe endelig utfall av offensiven har ennå ikke funnet sted.

2.1 UTVIKLINGEN SIDEN SOMMEREN 2014

Det som har preget situasjonen siden juni 2014, er omfattende og intense kamper mellom hæren/sjiamilitser og ISIL om kontroll over det meste av provinsens territorium. I øst har ISIL, kurdisk peshmerga og hæren/sjiamilitser kjempet om distriktet Tuz. Sivilbefolkningen blir utsatt for terror og overgrep fra alle sider i konflikten, og har flyktet i store antall.

Sjiamilitser støttet av Iran skal i økende grad ha tatt en ledende rolle i regjeringens kamp mot ISIL. Med anslagsvis 100 000 - 120 000 mann under våpen skal sjiamilitsene raskt ha forbigått regjeringshæren som den best egnede kampstyrken i felt. Hærens mannskapsmessige slagkraft skal ha skrumpet inn til rundt 48 000 mann etter at den ble jaget ut av Mosul i fjor sommer (Sly 2015).

Som sentrale trekk i utviklingen siden i fjor sommer, vil vi fremheve:

- ISIL tar Tuz distrikt, oljebyen Baiji og provinsens nest største by Tikrit sommeren 2014.
- Sjamilitsene Popular Mobilization Units (PMU) og Badr-organisasjonen samt kurdisk peshmerga presser ISIL ut av Tuz senere på sommeren.
- Høsten 2014 tar regjeringshæren og sjamilitser opp kampen med ISIL om Tikrit og Baiji.
- ISIL prøver gjentatte ganger å ta Samarra og Balad, men lykkes ikke.
- Regjeringen sikrer Balad mot slutten av året, og ISILs angrep der opphører stort sett.
- Regjeringen beholder kontrollen over Samarra, men angripes stadig av ISIL utenfra og inne i byen.
- De sunnimuslimske stammene organiserer seg og inngår taktiske allianser med de forskjellige partene.
- Peshmerga og sjamilitser får samarbeidsproblemer i Tuz.
- I mars 2015 starter regjeringen en større offensiv fra Samarra og nordover for å ta tilbake kontrollen over provinsen.

Den konfliktrelaterte volden utspiller seg over hele provinsen.

En god del av krigshandlingene føres i åpent terreng. Ikke bare i byer, men også i tynt befolkede områder, har ISIL satset mye og ofte tatt kontroll over forholdsvis ukjente småsteder for kortere eller lengre tid. For eksempel ble to landsbyer sør for Tikrit, Dijala og Mikishifa, tatt av ISIL i februar, ifølge en situasjonsoppdatering fra det amerikanske sikkerhetsfirmaet Triple Canopy (2015a, s. 4) som arbeider i Irak.

De viktige byene Baiji (oljeraffineri) og Tikrit (trafikknutepunkt) har helt eller delvis skiftet hender flere ganger. Provinshovedstaden Samarra har hele tiden vært holdt av regjeringsstyrkene, men det har vært mange angrep og konfrontasjoner i byen siden i fjor sommer og i høst (OCHA 2014, s. 2; Iraqnews 2014). Blant annet har ISIL rettet flere angrep mot al-Askari-moskeen, en viktig sjiamuslimsk helligdom (Lewis 2014). På nyåret 2015 begynte ISIL å fokusere sterkere på bl.a. Samarra, og tredoblet sine bombe- og bilbombeangrep mot hæren, politiet og særlig sjamilitsene, ifølge Triple Canopy (2015b, s. 2).

I 2014 ble det i flere måneder kjempet intenst om kontrollen over Baiji, som har et av landets største oljeraffinerier. I november 2014 ble raffineriet gjenerobret av regjeringen, men kontrollen over byen regnes likevel fortsatt som uavklart (ISW 2015c). Alam like øst for Tikrit har ifølge IOM (2015c, s. 3) i flere måneder vært utsatt for kamphandlinger, mens sentrum i selve Tikrit skal være omtrent tømt for innbyggere pga. kamphandlinger.

I distriktet Tuz, som ligger i øst og strekker seg inn i områder som kurdiske myndigheter (KRG) gjør krav på, har kontrollen siden sommeren 2014 gått frem og tilbake mellom regjeringsstyrkene, kurdisk peshmerga og ISIL (al-Shafaq 2014). Særlig kjent ble den turkmenske landsbyen Amerli, som ISIL beleiret i mange uker, men der Badr-militsen og kurdisk peshmerga tidlig på høsten brøt beleiringen og tok kontroll.

Tuz-distriktet med sin blandede kurdiske, turkmenske og arabiske befolkning ble tatt tilbake fra ISIL av peshmerga og sjiamilitsen Badr-organisasjonen den 9. oktober i fjor. Etter dette har det oppstått konflikter mellom disse to om den videre kontrollen. Dette har ført til skuddvekslinger og andre typer konfrontasjoner. Distriktet har i denne situasjonen vært uten noen fungerende statlig myndighet i lengre tid. Sentralmyndighetene i Bagdad skal ikke ha utøvd noen som helst myndighet der (Wing 2014).

I Balad distrikt lengst i sør, har ISIL siden i fjor sommer gjort gjentatte forsøk på å ta kontroll, men dette er blitt slått tilbake av hæren og sjiamilitser.

Ingen av de stridende partene synes så langt å ha hatt nok styrke til å vinne noen avgjørende militær seier i områdene nord for Bagdad. Det gjenstår å se om regjeringens offensiv i Salahaddin vil bryte dette mønsteret.

2.2 VOLDSNIVÅET I 2014

Voldsnivået i Salahaddin har som det fremgår av forrige avsnitt, steget betydelig i 2014. Ifølge IBC (2015) ble 2550 sivile drept i Salahaddin i 2014, noe som er over det dobbelte fra året før.

Ifølge UNAMIs tall for februar (2015) ble 39 drept og 54 såret i konfliktrelatert vold i Salahaddin i februar måned. Til sammenlikning hadde Bagdad 329 drepte i februar, det høyeste tallet i landet. Med sin befolkning på over 7 millioner har Bagdad ca. 4,7 drepte per 1000 innbyggere, mens Salahaddin har 3,2 drepte per 1000 innbyggere (befolkning 1,2 millioner). Relativt sett er dermed voldsnivået i Salahaddin ikke langt fra nivået i Bagdad.

UNAMI understreker i samme oversikt at de også har mottatt rapporter som de ikke har kunnet verifisere, om et stort antall personer som kan ha dødd av sekundære årsaker av volden. Det kan ha skjedd etter at de har flyktet fra hjemmene sine, og i den forbindelse har blitt utsatt for harde værforhold, og mangel på vann, mat medisiner og helsetjenester. UNAMI påpeker at de av disse grunnene har satt tallene over drepte og sårede til et «absolutt minimum».

2.3 «HOT SPOTS»?

Med «hot spot» mener vi et avgrenset sted eller område som er preget av særlig intens konflikt.

Områdene mellom Baiji og Samarra ligger i front av konflikten, som nå utspiller seg over hele det nordlige Irak. Situasjonen har lenge vært flytende, og dette forsterkes av den nye regjeringsoffensiven.

Sentralt i provinsen ligger to strategisk viktige byer som det fortsatt kjempes om (ISW 2015c):

- Baiji. Her kjempes det først og fremst om kontrollen over oljeraffineriet og adkomstveier til dette. For tiden ser regjeringsstyrkene ut til å ha et overtak på ISIL. Intensiteten i kampene har gått opp og ned (New York Times 2015).
- Knutepunktet Tikrit, der motorveien fra Bagdad deler seg i tre og fortsetter til Mosul, Tuz og til Kirkuk. I forkant av regjeringsoffensiven i mars ble hæren forsterket med et stigende antall sjiamilitsstyrker (ISW 2015a).

Tikrit og Baiji er av stor strategisk betydning pga. ressurser, beliggenhet og administrativ betydning.

I tillegg til disse byene vil vi trekke fram Tuz distrikt øst i provinsen. Konfliktbildet her skiller seg fra resten av provinsen på grunn av distriktets etniske sammensetning av kurdere, turkmenere og arabere. Selv om konflikten der nå er mindre intens enn i fjor sommer og høst, må også dette distriktet kunne regnes som en «hot spot», både på grunn av konflikten mellom peshmerga og sjiamilitser, og fordi den videre kontrollen over området fortsatt virker uforutsigbar. Det har vært meldt om flere væpnede konfrontasjoner mellom peshmerga og sjiamilitser (Wing 2014).

Selv om regjeringen skulle lykkes med å gjenerobre hele provinsen, vil dette neppe umiddelbart forandre på den uavklarte situasjonen i Tuz. Den har bestått helt siden kurdisk peshmerga tok *de facto* kontroll der i 2003.

2.4 HVEM HAR KONTROLL HVOR?

Her lister vi kort de viktigste stedene der de ulike aktørene har kontroll. Steder og områder som er betegnet som uavklarte, er i de fleste tilfeller gjenstand for pågående kamphandlinger. Oversikten er basert på et ISW-kart¹ (2015c) datert 12. mars om ikke annet er nevnt.

Regjeringsstyrkene og sjiamilitser:

- Samarra (provinshovedstad)
- Balad og Dhuluiya. Områdene der disse byene ligger (sør for Samarra), var i fjor høst gjenstand for langvarige kamper mellom ISIL og regjeringsstyrkene. Mot slutten av 2014 ble til slutt ISIL drevet helt ut.
- Områdene fra Samarra og sørover til Bagdad skal nå hovedsakelig være under regjeringens kontroll.
- Regjeringen har i de første ukene av mars skaffet seg videre kontroll nordover til og med byen Alam, midtveis mellom Tikrit og Baiji, men har per medio mars ikke klart å ta full kontroll over verken Baiji eller selve Tikrit.

Peshmerga og sjiamilitser:

- Landsbyer og byer i Tuz distrikt. Her skal de kurdiske landsbyene være under kurdisk kontroll og de turkmenske, som Suleiman Beg og Amerli, under sjiamilitseres kontroll. Turkmenene her er sjiamuslimere (Wing 2014).

ISIL:

- Sharqat distrikt, helt i nord
- Tynt befolkede områder fra Tuz og sørover, med størst grad av kontroll mellom Tuz og Samarra.

¹ Kartet er tilgjengelig fra <http://iswiraq.blogspot.no/2015/03/control-of-terrain-in-iraq-march-12-2015.html#!/2015/03/control-of-terrain-in-iraq-march-12-2015.html> [lastet ned 18. mars 2015]

Områder og steder det fortsatt kjempes om:

- Baiji
- Tikrit

2.5 HVEM ER DET SOM STÅR FOR VOLDEN?

2.5.1 Regjeringsstyrkene

Regjeringsstyrkene er blitt satt inn for å forsvare de deler av provinsen som ISIL ikke har tatt, og gjenerobre områdene ISIL har tatt. Hæren har også en rolle i å hevde Bagdads overhøyhet over Tuz-distriktet overfor KRG og dens peshmerga-styrker, men ser så langt ut til å ha overlatt dette til sjiamilitserne. Det er en allmenn oppfatning at regjeringsstyrkene har for svak moral og kapasitet til å klare oppdraget uten betydelig støtte av sjiamilitser, peshmerga, irakisk og amerikansk flyvåpen, og amerikanske, respektive iranske, militære veiledere. Politiet – både det sivile *Iraqi Police* (IP) og antiterrorpolitiet *Federal Police* (FP) – deltar som støtte for hæren mange steder (ISW 2015a).

Også enkelte sunnimuslimske stammer deltar med et større antall krigere på regjeringssiden (ISW 2015a).

2.5.2 Sjiamilitser

Ulike sjiamilitser er satt inn til støtte for regjeringsstyrkene. De er ikke integrert i hærens kommandostruktur, men opererer under ulike, irregulære ledelsesforhold. Ledelsesforholdene og hvem de svarer for, er høyst uklare. Noen skal være knyttet til iranske myndigheter, andre er knyttet til irakiske politiske partier, samtidig som de kan være delvis integrert i hæren personellmessig sett. Det er en allmenn oppfatning at disse militserne først og fremst forholder seg til sine egne respektive ledelser, og subsidiært til irakiske myndigheter. De skal også være mer effektive enn hæren både tallmessig, styrkemessig og i militær slagkraft, ifølge en artikkel i nettavisen *al-Monitor* (Mamouri 2015).

De sjiamilitserne som oftest blir nevnt i forbindelse med operasjonene i Salahaddin, er disse:

- **Badr-organisasjonen:** Gikk sammen med kurdisk peshmerga inn i Tuz distrikt i september og oktober (Wing 2014). Deltar i regjeringens offensiv mot Tikrit våren 2015 (Kenner 2015).
- **Popular Mobilisation Units – PMU:** Er bygget opp fra sommeren 2014 med et stort innslag av frivillige. Opererer over hele provinsen der hvor hæren befinner seg (ISW 2015a). PMU skal være trent og bevæpnet av Iran, og det er sterke mistanker om at militsen primært følger ordre fra forsvarsledelsen i Iran og ikke fra den irakiske regjeringen (The Guardian 2015).
- **Asaib al Haq:** Rykket inn i Amerli-området i Tuz distrikt sammen med hæren høsten 2014 (Roggio 2014). Deltar i regjeringens offensiv mot Tikrit våren 2015 (Kenner 2015).
- **Kataib Hezbollah:** Rykket inn i Amerli-området i Tuz distrikt sammen med hæren sommeren 2014 (Coles 2014).

2.5.3 Peshmerga-styrker underlagt KRG

De kurdiske peshmerga-styrkene er underlagt de kurdiske selvstyremyndighetene (KRG). De opererer dels som enheter direkte underlagt KRGs peshmerga-ministerium (dvs. forsvarsdepartement), og dels som enheter formelt integrert i ISF, men med uoffisiell lojalitet til KRG.

Peshmerga-styrkene opererer i områder med stor kurdisk befolkning og har til oppgave å sikre KRG den faktiske kontrollen der (Al-Jazeera 2014b).

2.5.4 ISIL

Dette er for tiden den dominerende sunnimuslimske væpnede gruppen. ISIL skal ha tilslutning av mer lokale grupper med lang fartstid i området, som bl.a. JRTN og 1920-brigadene. ISIL fremstår som en blanding av terrororganisasjon og armé, og over disse elementene har den en rudimentær statlig overbygning («kalifatet»).

Ifølge World Bulletin (2014) bruker ISIL lette og tunge offensive våpen, som bl.a. stridsvogner og feltkanoner, og angriper også med selvmordsbombere, noe ISIL skal være nesten alene om. Deres fremste defensive våpen er snikskyttere, bomber og miner som blir utløst når noen trækker på dem, eller kommer nær tråder og andre typer utløsere. Som det fremgår nedenfor, utfører de foruten brutal sosial kontroll, massakrer både på sivile og på slagne motstandere.

Ifølge bloggen Informed Comment (Mohammed 2014) opererer følgende sunni-grupper i områder der ISIL er aktive eller har kontroll:

- JRTN
- Mujahedin-hæren
- Ansar al-Sunna
- Stammenes militæråd

Disse gruppene var med og støttet ISIL under ISILs sommeroffensiv, men vegret seg senere for å følge ISIL-lederen al-Baghdadis oppfordring om å sverge troskap til ham. Enkelte tidligere Ba'th-folk skal imidlertid ha ledende stillinger i ISIL. De skal ha såpass sammenfallende interesser med ISIL at de så langt har latt dette gå foran ideologiske ulikheter (Barrett 2015, s. 20).

2.6 KRIMINALITETSNIVÅET OG MULIGHETENE FOR MYNDIGHETSBESKYTTELSE

Vi finner lite informasjon om omfanget av kriminalitet og muligheter for myndighetsbeskyttelse i tilgjengelige kilder. Noen systematisk kriminalstatistikk finnes ikke. Med den relativt høye intensiteten i de pågående krigshandlingene, de utbredte gjengjeldelsene mellom sunnier og sjiaer, utbredt mistillit mellom lokalbefolkning og sentralmyndigheter og stedvis fravær av statlige myndigheter², er det grunn til å tro at det er stort spillerom for kriminalitet, og at vilkårene for effektiv myndighetsbeskyttelse er mangelfulle.

² Lokalforvaltningen i Irak (unntatt KRG) er administrativt direkte underlagt sentrale myndigheter.

Et eksempel fra naboprovinen Diyala, som Human Rights Watch (HRW 2015) viser til, er trolig relevant for Salahaddin også. Det handler om en mor som hadde fått sin sønn bortført og anmeldte forholdet til politiet på hjemstedet. Politiet hadde imidlertid fortalt henne at de ikke kunne gjøre noe som helst med bortføringen.

Joel Wing (2014), som står bak Irak-bloggen *Musings on Iraq*, viser til situasjonen i Tuz og poengterer at siden det ikke er noen fungerende statlig myndighet til stede i Tuz, har distriktet i realiteten blitt lovløst. I praksis blir det da opp til de ulike væpnede gruppene å gjøre opp seg imellom hvem som skal ha det siste ordet i området.

3. BEFOLKNINGSSAMMENSETNING

3.1 ETNISKE OG RELIGIØSE GRUPPER OG DERES KJERNEOMRÅDER

Salahaddin provins har litt under 1,2 million innbyggere. Av disse er 96 % sunnimuslimer og 3 % sjiamuslimer. Provinsen har dessuten 1 % kurdere, formodentlig fordelt på sjia- og sunnimuslimer (SIGIR 2011), samt en liten gruppe turkmenere.

De sunnimuslimske arabernes kjerneområder kan sies å ligge mellom Samarra og distriktet Tuz i øst. Områdene sør for Samarra er fordelt mellom sunniarabisk og sjiaarabisk befolkning. For eksempel er byen Balad hovedsakelig sjia (BBC 2013), mens nabobyen Dhuluiya og andre småbyer i området overveiende er sunni (Ditz 2014)

Tuz distrikt er kjerneområdet for kurdere og turkmenere (MRGI 2014), mer her bor det også mange arabere.

To større byer, Tikrit og Baiji, har overveiende sunniarabisk befolkning (Sadah 2013). Tikrit er byen Saddam Hussein og hans sunnimuslimske klan kom fra.

Samarra er en overveiende sunniarabisk by, men har et innslag av sjiamuslimske arabere (Amnesty 2014, s. 10). Samarra har også noen svært viktige sjia-helligdommer, særlig den kjente al-Askariya-moskeen (BBC 2015).

3.2 HVORDAN PÅVIRKER KONFLIKTEN FORHOLDET MELLOM DE ULIKE GRUPPENE?

Den pågående konflikten ser ut til å slå sterkt inn i forholdet mellom de ulike befolkningsgruppene. Befolkningen mange steder kommer under press fra grupper som veksler på å ha kontroll. På steder hvor kontrollen forblir uavklart over lengre tid, kommer befolkningen lett i kryssilden mellom de stridende partene. Eksempelvis melder The Guardian (Graham-Harrison 2015) at det ventes tiltakende sekterisk konflikt og voldshandlinger i takt med ankomsten av store antall sjiamuslimske frivillige PMU-medlemmer til Tikrit og til peshmerga-kontrollerte områder i Tuz Khormatu.

Noe av bakgrunnen for at man frykter økt vold, skal være at Badr-organisasjonen forsøker å alliere seg med de sjiamuslimske turkmenerne i Tuz og kreve kontroll over deres områder. Dette utfordrer kurdernes ønske om å knytte distriktet sammen med KRG (Wing 2014).

Blant provinsens sunnimuslimske befolkning synes tilliten til sentralmyndighetene å være nærmest fraværende. Dette blir forsterket ikke bare av sjiamilitsenes fremferd, men også av noen av disse militsenes høyst uklare lojalitet til landets regjering.

For å øke sunnimuslimenes tiltro til regjeringen varslet statsminister Abadi i september 2014 at det skulle opprettes en egen «nasjonalgarde» innenfor regjeringshæren, bemannet med personell fra sunnimuslimske stammer (Mansour 2014). Denne garden skal opprettes i medhold av en egen lov som er blitt vedtatt, men måten loven ble til på, var i seg selv egnet til å forsterke den eksisterende mistilliten.

Som det fremgår av en rapportering fra ISW (Martin, al-Dulimi, Kagan & Adnan 2015), var en av lederne for den store sjiamilitisen PMU, Abu Mahdi al-Muhandis, med på å skrive utkastet til loven. PMU beskyldes for grove overgrep mot sunnimuslimer, og Abu al-Muhandis er dessuten ansett for å ha svært nære bånd til lederen for den iranske Revolusjonsgarden, Qassem Suleimani. Abu al-Muhandis er for øvrig listeført som terrorist av det amerikanske finansdepartementet (Martin, al-Dulimi, Kagan & Adnan 2015).

Det finnes, eller fantes, unntaksvis en viss tillit til regjeringen blant de sunnimuslimske stammene sør for Samarra. Eksempelvis ble det lagt merke til at da sunnimuslimske Dhuluiya i fjor høst var beleiret av ISIL på tre sider, fikk byen både militshjelp og forsyninger fra den nært beliggende sjiamuslimske Balad (Salan & Bayoumi 2014). Etter at ISIL ble slått tilbake ved Balad ved felles sunni-/sjia- anstrengelser, skal imidlertid sjiamilitser ha jaget vekk, eller nektet sunnimuslimske familier som hadde flyktet fra de omkringliggende sunnidominerte landsbyene, å komme tilbake, nettopp for å renske Balads omland for potensielle fremtidige støttepunkter for nye fremstøt fra ISIL (AP 2015). Tilliten de sunnimuslimske stammene i området fortsatt måtte ha hatt til regjeringen, må i så fall ha blitt nokså tynnslett etter dette.

4. UTSATTE GRUPPER

Voldsbruken i Salahaddin fremstår som dominert av krigshandlinger, med betydelige innslag av mer målrettet vold mot ulike grupper sivile. Lokalbefolkningen generelt synes å være svært utsatt mange steder, enten det er ISIL eller regjeringssiden som har kontroll. I det følgende vil vi beskrive hvilke grupper kildene nevner som utsatt for konfliktrelatert vold, og på hvilke måter disse gruppene rammes.

Ifølge UNAMI (2015) er «alle irakere målgruppe for ISIL». Dette utsagnet forstår vi som at enhver iraker som motsetter seg eller unnlater å underordne seg ISIL, eller tilhører «feil» trosretning, er et potensielt mål. Ellers kan vi trekke fram følgende grupper som nevnes av kildene:

4.1 LOKALBEFOLKNING SOM MISTENKES FOR Å SAMARBEIDE MED FIENDEN

Hvem som til enhver tid er fienden, avhenger av hvem som til enhver tid kontrollerer territoriet (Wing 2014). På den måten kan hele befolkningen bli terrorisert av hvem det enn er som har overtatt kontrollen på stedet (UNAMI 2015). Dersom befolkningen tilhører en annen religiøs retning enn makthaverne, kan det sette dem i en utsatt posisjon. Dersom de tilhører samme trosretning som makthaverne på stedet, kan de likevel bli straffet for ikke å ha motsatt seg forrige makthaver, eller fordi de tillegges å ha samarbeidet med dem. Vilkårleg og hardhendt behandling av befolkningen skal i en del tilfeller ha fremtvunget masseflukt (Triple Canopy 2015a).

Slike hevn- og straffeaksjoner blir det rapportert om over hele provinsen.

Da ISIL tok kontroll i Tuz distrikt i fjor sommer, skal de ha satt fyr på husene til lokale sjiamuslimer på tettsteder med blandet sjia- og sunnimuslimsk befolkning. Da ISIL ble presset ut igjen senere på sommeren, skal sjiamilitser ha gjort det samme med husene til sunnimuslimske innbyggere.

OCHA (2014, s. 7) rapporterer om at ISIL kidnappet to brødre i Tuz i fjor sommer og straffet dem for «kollaborasjon» med hæren. Mens den ene ble halshugget, kom den andre aldri til rette igjen

Videre melder både IOM (2015, s. 3) og OCHA (2014, s. 6) om at ISIL utfører massehenrettelser. Blant annet skal beboere fra Sharqat ha funnet 40 lik i en grøft i et ubebodd område i juli i fjor. Al-Jazeera (2014b) rapporterer om at ISIL rigger til privatboliger med eksplosiver og utløsere når de ikke lenger klarer holde på et sted, og henretter sivile på sekterisk grunnlag (Wing 2014). Sekterisk rensning skal ha forekommet flere steder, bl.a. er det rapportert om det fra Tuz distrikt (Wing 2014).

Når ISIL drives bort, kommer frykten for sjiamilitsene. Frykten skal være sterk blant folk for at militsene vil ta hevn over sunnimuslimske sivile som ble værende igjen i områder ISIL har kontrollert. Ifølge en artikkel i Washington Post (Margon 2014) betrakter sjiamilitsene enhver familie som ble igjen på hjemstedet etter at ISIL hadde overtatt det, som «kollaboratører». Boligene til slike familier, og til og med hele sunnimuslimske landsbyer der slike familier bodde, ble da plyndret, brent eller revet av sjiamilitsene som kom inn etter å ha drevet ISIL ut. Sjiamilitser skal ha kjørt fra landsby til landsby i Tuz distrikt på slike hevntokter, ifølge artikkelen. Medarbeidere i HRW meldte i oktober 2014 at de hadde observert sjiamilitser sette fyr på privathjem i Amerli i Tuz distrikt så sent som i desember i fjor (HRW 2015).

Reuters (Coles 2015) melder om at de gjenværende innbyggerne i Tikrit frykter sjiamilitsene mer enn de frykter ISIL.

Sjiamilitsens hevnlyst skal særlig ha blitt tent av massakren som ISIL og lokale sunnistammer begikk mot sjiamuslimske fanger i den gamle amerikanske flybasen Camp Speicher utenfor Tikrit i fjor sommer (The Guardian 2014). Mange hundre, muligens så mange som 1700, soldater ble meid ned inne på basen mens det hele ble filmet og lagt ut på internett (Bassem 2014). Statsminister al-Abadi har advart mot dette og oppfordret sjiamilitsene til å spare sivile liv og eiendom, men det er mange som fester sterk tvil til om denne appellen vil ha særlig gjennomslag (The Guardian 2015).

I en rekke nyhetsmeldinger, f.eks. en fra nyhetstjenesten Middle East Eye (Alabbasi 2015), blir det meldt om at sjiamilitser bruker tilsvarende metoder som ISIL på steder de har tatt fra ISIL, altså halshugginger, tortur og sumariske henrettelser med etterfølgende videoer på internett. Middle East Eye angir ikke noe sted for ugjerningene, men Human Rights Watch (2015) dokumenterer ødeleggelser utført som hevnaksjoner i rundt 30 arabiske landsbyer i området rundt Amerli i fjor.

Enkelte steder skal samtlige sunnimuslimer ha forlatt sine hjem som følge av sjiamilitsens fremferd (Hawramy 2014). Flere kilder rapporterer f.eks. om nedbrenning av privathjem, bl.a. Joel Wing (2014).

I fjor rapporterte Amnesty International (2014, s. 10) om at over 170 unge sunnimuslimske menn har blitt bortført i og rundt Samarra siden begynnelsen av juni 2014. Ingen av dem skal siden være kommet til rette i live, men flere dusin av dem skal ha blitt funnet igjen drept.

Fra Balad distrikt er det rapportert om at hæren og sjiamilitser mange steder har fordrevet eller hindret den sunnimuslimske befolkningen i å komme tilbake til sine hjemsteder.

4.2 DE ULIKE BEFOLKNINGSGRUPPENE I TUZ DISTRIKT

Turkmenerne i Tuz distrikt ble forfulgt da ISIL erobret landsbyene deres i fjor sommer. Årsaken til forfølgelsene var at de er sjiamuslimer. Da kurdiske peshmerga-styrker og irakiske sjiamilitser gjenerobret disse stedene i oktober, kom turkmenerne i klem mellom disse to gruppene. Turkmenske organisasjoner skal også ha kritisert kurdiske selvstyremyndigheter, som kommanderer peshmerga-styrkene, for å ha unnlatt å beskytte turkmenerne og for i stedet å ha villet ha dem bort fra området (MRGI 2014)

Den kurdiske befolkningen i Tuz har på sin side kunnet få problemer med sjiamilitsene som har rykket inn i distriktet for å støtte peshmergaen.

Araberne i Tuz har lenge levd under *de facto* kurdisk overhøyhet, selv om distriktet formelt ligger under sentralregjeringen. I den enda mer flytende situasjonen som har utviklet seg siden sommeren 2014, har de kommet under ytterligere press. Etter at ISIL ble drevet ut sist oktober, har det kommet rapporter om at kurdisk peshmerga tvinger arabere bort fra sine landsbyer i områdene peshmergaen har gjenerobret. Ifølge Reuters (Coles 2014) skal 127 arabiske landsbyer være omfattet av dette.

4.3 SUNNIMUSLIMSKE STAMMER

Det er mange eksempler på lokale stammer som er kommet i klemme mellom ISIL og regjeringsstyrkene. Selv om disse stammene på den ene siden vil ha ISIL ut, ønsker de på den annen side ikke at den sjia-dominerte regjeringshæren og dens støttespillere, sjiamilitsene, skal slippe inn. Mange av stammene ønsker først og fremst å forsvare seg selv og sine territorier, men ser også at de er for svake (ABC News 2014).

Det er rapportert om kidnapping og bortføring av stammekrigere (IOM 2015c, s. 3). Det er særlig væpnede grupper, både sjia og sunni, som står bak disse handlingene (ISW 2015d). Eksempelvis skal ISIL i slutten av februar ha bortført rundt hundre stammekrigere i Tikrit som de mistenkte var i ferd med å forberede anslag mot ISIL (kilde i Baghdad som følger situasjonen daglig, og som vi finner svært troverdig, epost februar 2015). Videre har OCHA rapportert (2014, s. 8) om at ISIL bortførte en stammeleder i Sharqat distrikt lengst nord i august i fjor, og at ISIL drepte 12 stammekrigere, samt stammens leder og sønnen hans, i Baiji-området i juli i fjor.

Mange av de lokale stammene – de aller fleste er sunnimuslimske – prøver så godt de kan å hevde sine interesser som stamme overfor grupper som søker å utøve kontroll på deres områder. For å få til dette skal lederne deres ha prøvd å skape handlingsrom via forhandlinger med både ISIL og hæren. Noen stammer har opprettet egne militser til forsvar av territorium og bygninger, samt egne organisasjoner. Blant annet skal det ha blitt opprettet et felles «militærråd» for stammer i Salahaddin, Anbar og Ninewa (Heras 2014).

Dette rådet, som kaller seg Militærrådet for Irakiske Revolusjonære, skal organisere 75 000 væpnede stammekrigere. Ledelsen skal bestå av tidligere Sahwa³-ledere og Ba'th-hæroffiserer fra de aktuelle stammene. Det skal være etablert en kommandolinje som

³ *Sahwa* – arabisk betegnelse på sunnimuslimske, stammebaserte militser som tidligere på 2000-tallet ble opprettet for å bekjempe al-Qaida i sunnimuslimske områder i Irak.

leder krigernes daglige operasjoner, og rådet skal arbeide ut fra et politisk program om ikke-sekterisme og arabisk nasjonalisme. Tidligere Ba'th-offiserer og JRTN-medlemmer skal være representert i ledelsen.

Ifølge Midtøsten-analytikeren Nicolas J. Heras⁴ skal militærrådet i enkelte tilfeller ha gått inn og administrert områder som ISIL har erobret. Slik vi ser det, illustrerer dette hvordan lokale stammer kan manøvrere med hensyn til «realitetene på bakken», og derigjennom prøve å skaffe seg en viss styringsmulighet i egne områder.

4.4 JOURNALISTER

Journalister er en utsatt gruppe i hele Irak, og de er også blitt rammet i Salahaddin. I Samarra ble f.eks. to journalister skutt av snikskyttere i slutten av februar. Dette er rapportert av en kilde i Bagdad som følger situasjonen daglig, og som vi anser for pålitelig (epost 2015).

4.5 POLITI

Politifolk er mål for hyppige angrep fra væpnede grupper. De er særlig utsatt under tjenesteoppdrag, som f.eks. bemanning av sjekkpunkter (BBC 2015). Det skal også forekomme rene henrettelser av politifolk (Triple Canopy 2015a). Det er imidlertid vanskelig i den rådende situasjonen å skille mellom politifolk i sivile oppdrag, og politifolk i militære oppdrag, da også sivilt politi (Iraqi Police), som tidligere nevnt, gjør samordnet innsats med hæren. Ifølge OCHA (2014, s. 7) ble levningene etter 18 politioffiserer funnet i veikanten sør for Tikrit i juli i fjor.

I landsbyene Dijala og Mikishifa sør for Tikrit drepte ISIL 14 politifolk den 12. februar, og et ukjent antall innbyggere flyktet til det tryggere området al-Ashiq nord for Samarra (Triple Canopy 2015a, s. 3).

4.6 KVINNER

OCHA (2014, s. 10, 16, 18, 21) melder om at ISIL behandler kvinner “spesielt barskt” i områdene de kontrollerer, og at kvinner for øvrig er særlig utsatt i konfliktområdene generelt. Blant mange eksempler som OCHA nevner, er en kurdisk kvinne som ble skutt av ukjente væpnede folk i Tuz distrikt, og en hendelse der et antiterrorteam fra hæren arresterte pasienter på en gynekologisk klinikk med overdreven maktbruk.

4.7 ER MINORITETSMEDLEMMER TRYGGE I OMRÅDER HVOR DE UTGJØR ET FLERTALL?

Sikkerheten og myndighetsbeskyttelsen i Salahaddin er etter Landinfos oppfatning svært dårlig. Vi antar derfor at minoritetsmedlemmer som bor i områder der gruppen deres er i flertall, likevel vil kunne bli utsatt for konfliktrelatert vold.

Minoritetene er sårbare og ikke alltid i stand til å forsvare seg selv. For eksempel skal turkmenerne ha organisert militser enkelte steder, bl.a. i Tuz Khormatu. men ifølge en artikkel fra The Washington Institute (Knights 2014), var denne militsen for svak til å stå imot ISIL da de rykket inn der.

Kurderne i Tuz er bedre stilt ettersom de har beskyttelse av peshmerga-styrkene. De sunnimuslimske araberne i provinsen er, som det fremgår av det foregående, på ingen

⁴ Heras er Midtøsten-forsker ved *Center for a New American Security* (CNAS) og tilknyttet Jamestown Foundation.

måte trygge for sin egen regjering, selv om de utgjør det store flertall i provinsens befolkning.

5. DAGLIGLIVET

Omfattende søk i åpne kilder gir svært lite informasjon om dagliglivet i Salahaddin. FNs matvareorganisasjon, *Food and Agriculture Organization* (FAO 2014), advarte allerede i juni 2014 om at kornreservene i bl.a. Salahaddin var i ferd med å bli tømt, og at mengden matvarer som blir fordelt gjennom det offentlige distribusjonssystemet, var i sterk nedgang. Dette vil ramme de fattigste, som er de som er mest avhengige av dette systemet. Med forlenget konflikt ventet FAO en ytterligere innskrenkning av matvaretilbudet via det offentlige. Siden landbruket står for en stor del av provinsens økonomi, gir det alvorlige konsekvenser for befolkningen når landbruket blir rammet av krigshandlingene.

Vi legger også til grunn at intensiteten som konflikten har hatt i 2014 og 2015, i sterk grad har påvirket dagliglivet særlig i byene, men også i rurale områder hvor det føres krig. En by som Tikrit er etter det rapporterte rammet av full stans i alle forsyninger. The Guardian (Graham-Harison 2015) melder om at irakiske styrker ledet av sjiamilitser og støttet av sunnimuslimske stammekrigere, nå kjemper seg gjennom et Tikrit med gater og hus fulle av miner, bomber og snubletråder. ISIL skal ha lagt ut 180 000 eksplosiv-feller som skal gjøre byen vanskelig å innta. Ifølge en person The Guardian har snakket med som skal kjenne Tikrit godt, er det ikke lenger mulig å leve i byen fordi det ikke finnes noen steder å få kjøpt mat. De beboerne som ikke har forlatt Tikrit, skal befinne seg i små lommer av byen.

Avisen melder også om at enkelte som har flyktet fra hjemstedet, ønsker å ta seg tilbake til sine ødelagte hjem når kampene er over, og sette opp et telt foran ruinen av hjemmet (Graham-Harrison 2015).

Siden hele provinsen er omfattet av konflikt og krigshandlinger, vil trolig mange steder være rammet på tilsvarende måte, om enn i ulik grad. Vi finner imidlertid ikke flere beskrivelser av enkeltsteder.

6. INTERNT FORDREVNE

6.1 ANTALL

Salahaddin karakteriseres som en «push-» snarere enn «pull-provins» med hensyn til internflukt (IOM 2014, s. 2), altså en provins som flere flytter fra eller innenfor, enn til. Mens samtlige internflyktninger som ankom provinsen før juni 2014 var fra Anbar (om lag 3732 personer, IOM 2015b, s. 2), har det etter juni 2014 i all hovedsak kommet nye fordrevne fra andre deler av provinsen. Dette fluktmønsteret pågår fremdeles (IOM 2015b, s. 1).

Ifølge IOM (2015a, s. 6) var det totalt 72 612 internt fordrevne personer i Salahaddin per februar 2015. Hele 67 620 av disse hadde sin opprinnelse i Salahaddin. De øvrige

fordrevne kommer hovedsakelig fra Anbar (4002 personer) og Bagdad (696 personer) (IOM 2015a, s. 6).

I begynnelsen av mars meldte OCHA (2015a) at anslagsvis 4000 familier nylig har flyktet til Samarra-distriktet⁵ fra Dour-distriktet, Tikrit og andre steder i Salahaddin etter de siste ukens kamper mellom ISF og ISIL. Disse familiene er ikke medregnet i de refererte tallene fra IOM.

I henhold til IOMs tall fra februar (2015a, s. 4) har totalt 321 840 fordrevne personer i Irak sin opprinnelse i Salahaddin. Dette utgjør om lag 13 % av det totale antallet internflyktninger i landet. Majoriteten av de fordrevne har flyktet nordover til Kirkuk, Erbil og Sulaymanyah, men et betydelig antall individer har altså også flyktet innad i provinsen (per februar 67 620 personer) (IOM 2015b, s. 1).

6.2 BOFORHOLD

De vanligste typene husly for internflyktninger i Salahaddin er leide boliger, losji hos slekt/venner, samt forlatte/uferdige bygninger og skoler. Per februar 2015 bodde 34 212 personer (44,6 %) i leide boliger, mens 15 888 (20,7 %) bodde hos vertsfamilier, 11 888 (15,5 %) i forlatte/uferdige bygninger og 6990 (6,1 %) i skolebygninger (IOM 2015a, s. 8).

Per primo mars 2015 var det ingen permanente leire i Salah al-Din (CCCM Cluster Iraq 2015). OCHA (2015a) melder imidlertid at regjeringen har planer om å etablere to leire for internt fordrevne i Samarra-distriktet, for å håndtere den nye tilstrømningen av flyktninger der. Mange av de nylig ankomne internflyktningene i Samarra skal ha funnet husly i offentlige bygninger, moskeer og uferdige bygninger (OCHA 2015a).

6.3 BEHOV OG HJELPEORDNINGER

Som vertsprovins for internflyktninger er Salahaddin preget av stadig vanskeligere tilgang til tjenester, spesielt i områder kontrollert av væpnede opposisjonsgrupper. Mange offentlige tjenester skal ha blitt stengt (IOM 2015b, s. 4). Væpnede sammenstøt hindrer humanitær bistand i å nå fram (UNHCR 2014, s. 5), og begrenser innbyggernes tilgang til medisinsk behandling. Fire av de største sykehusene i Salahaddin skal være stengt (IOM 2015b, s. 4).

I januar meldte IOM (2015b, s. 4) at primærbehovene for de internt fordrevne i Salahaddin var matvarer, annet nødhjelpsutstyr (*Non Food Items*) og helsetjenester. I september 2014 påpekte samme kilde (IOM 2014, s. 3) at internflyktningene hadde akutt behov for matvarer og drikkevann, samt kjernenødhjelpsvarer som for eksempel drivstoff. Tilgang til elektrisitet var på det tidspunktet en topp-prioritet for 56 % av de internt fordrevne IOM hadde snakket med. Dette må ses i sammenheng med at provinsen angivelig opplever hyppige strømbrydd (IOM 2014, s. 3).

OCHA rapporterer om økende humanitære behov i Samarra-distriktet etter den store tilstrømningen av nye internflyktninger der de siste ukene. Blant annet skal UNICEF, UNHCR, Verdens matvareprogram (WFP), IOM og Verdens helseorganisasjon (WHO) være involvert i levering av ulike former for forsyninger og tjenester til området, mens NGOer deltar i registreringen av nye flyktninger og utdelingen av mat og utstyr til

⁵ Dette i tillegg til de anslagsvis 15 000 familiene som har blitt fordrevet til Samarra siden krisen startet i januar 2014 (OCHA 2015).

familier (OCHA 2015b & c). Ifølge OCHA (2015a & c) bidrar også ICRC, den irakiske Røde Halvmåne, Dansk flyktninghjelp (DRC) og noen lokale frivillige organisasjoner i nødhjelpsarbeidet.

Som nevnt ovenfor, skal det være planer om å bygge to leire for internt fordrevne i provinsen, og 5. mars meldte OCHA (2015c) at 1000 telt var ankommet Samarra fra regjeringen i Bagdad. Etter det rapporterte, skal også UNHCR ha gått med på å gi inntil 1500 telt til de to nye leirene (OCHA 2015a).

6.4 RESTRIKSJONER PÅ INTERNFLYKTNINGERS TILGANG

Vi finner ikke informasjon om at det skal være lagt formelle begrensninger på internflyktningers tilgang til Salahaddin.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- ABC News (2014, 2. november). Islamic State: Militants kill hundreds in massacre in Iraq's Anbar province. *ABC News*. Tilgjengelig fra <http://www.abc.net.au/news/2014-11-03/hundreds-killed-in-massacre-in-iraq/5861510> [lastet ned 19. februar 2015]
- Alabbasi, M. (2015, 13. mars). Videos allege Iraqi forces are behaving like IS militants. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/videos-allege-iraqi-forces-are-behaving-militants-314703236> [lastet ned 18. mars 2015]
- Amnesty International (2014, oktober). *Absolute impunity. Militia rule in Iraq*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/015/2014/en/17cbb7ef-7ca4-4b5a-963e-661f256fdb0/mde140152014en.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- AP (2015, 6. januar). Iraqi Shia Militias Fighting ISIS Are Kicking Sunnis Out Of Their Homes. *AP*. Tilgjengelig fra Business Insider <http://www.businessinsider.com/iraqi-shia-militias-fighting-isis-are-kicking-sunnis-out-of-their-homes-2015-1#ixzz3TDefF1Dg> [lastet ned 9. mars 2015]
- Barrett, R. (2015, november). *The Islamic State*. New York / Doha: The Soufan Group. Tilgjengelig fra <http://soufangroup.com/wp-content/uploads/2014/10/TSG-The-Islamic-State-Nov14.pdf> [lastet ned 9. mars 2015]
- Bassem, W. (2014, 28. august). IS massacre leaves families of victims stunned. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/08/iraq-saladin-spiker-base-massacre-islamic-state.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- BBC (2015, 8. januar). Islamic State attacks checkpoints in Iraq's Samarra. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-30725552> [lastet ned 9. mars 2015]
- BBC (2013, 12. august). Deadly Iraq bomb attack hits Balad cafe. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-23672091> [lastet ned 13. mars 2015]
- CCCM Cluster Iraq (2015, 2. mars). Iraq: CCCM Camp Status Map. Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/IRQ_CCCM_Camp%20Status%20Map_20150301.pdf [lastet ned 9. mars 2015]
- Chaldean at Wikipedia (2007, 8. mars). *Salahedendistricts* [kart]. Tilgjengelig fra Wikimedia Commons <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Salahedendistricts.jpg> [lastet ned 17. mars 2015]
- Coles, I. (2015, 5. mars). War with Isis: 28,000 have fled fighting in Tikrit, says the UN. *Reuters*. Tilgjengelig fra The Independent <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/war-with-isis-28000-have-fled-fighting-in-tikrit-says-the-un-10089219.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- Coles, I. (2014, 9. september). Iraq's Shi'ite militia, Kurds use U.S. air strikes to further own agendas. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/2014/09/09/us-iraq-security-consequences-idUSKBN0H40B820140909> [lastet ned 9. mars 2015]
- Ditz, J. (2014, 8. september). ISIS Kills 17 in Sunni Town Just 45 Miles From Baghdad. *Antiwar.com*. <http://news.antiwar.com/2014/09/08/isis-kills-17-in-sunni-town-just-45-miles-from-baghdad/> [lastet ned 9. mars 2015]
- Fahim, K. (2015, 14. februar). Signs of a Push Against ISIS, Amid Doubts on Iraqi Troops. *New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2015/02/14/world/middleeast/amid-talk-in-iraq-of-anti-isis-push-doubts-about-troops-readiness.html?emc=edit_th_20150214&nl=todaysheadlines&nid=48816623&r=0 [lastet ned 9. mars 2015]
- Food and Agricultural Organization, dvs. FAO (2014, 25. juni). *Iraq: Serious food security concerns due to conflict*. FAO. Tilgjengelig fra <http://www.fao.org/news/story/en/item/237162/icode/>

- Graham-Harrison, E. (2015, 14. Mars). Civilians face fresh disaster if Iraqi forces push on north once Tikrit falls. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/14/humanitarian-disaster-iraqi-forces-tikrit-isis-medecins-sans-frontieres> [lastet ned 16. mars 2015].
- The Guardian (2015, 8. mars). The latest offensive threatens to deliver an even more destabilising outcome for Iraq. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/mar/08/observer-view-on-iraq> [lastet ned 9. mars 2015]
- Hawramy, F. (2014, 12. november). Shia militia fight back against Isis sees tit-for-tat sectarian massacres of Sunnis. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/world/2014/nov/12/shia-militia-fightback-against-isis-leads-to-massacre-of-sunnis> [lastet ned 9. mars 2015]
- Heras, N. A. (2014, 26. juni). The Tribal Component of Iraq's Sunni Rebellion: The General Military Council for Iraqi Revolutionaries. *Terrorism Monitor*, 12(13). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42554&cHash=5ce0babb2face2fa0e67b07a91048c5 [lastet ned 9. mars 2015]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2015, 18. mars). *After Liberation Came Destruction. Iraqi Militias and the Aftermath of Amerli* New York: HRW. Tilgjengelig fra http://features.hrw.org/features/HRW_2015_reports/Iraq_Amerli/index.html [lastet ned 18. mars 2015]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2015, 15. februar). *Iraq: Militias Escalate Abuses, Possibly War Crimes*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2015/02/15/iraq-militias-escalate-abuses-possibly-war-crimes> [lastet ned 13. mars 2015]
- IBC, dvs. Iraq Body Count (2015, 1. januar). *Iraq 2014: Civilian deaths almost doubling year on year. An overview of the year's violence*. London: Iraq Body Count. Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2014/> [lastet ned 30. januar 2015]
- IOM Iraq (2015a, februar). *Displacement Tracking Matrix, Round XIV, February 2015*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra <http://iomiraq.net/file/1586/download> [lastet ned 9. mars 2015]
- IOM Iraq (2015b, 25. januar). *Displacement Snapshot: Salah al-Din*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig via Reliefweb <http://reliefweb.int/report/iraq/displacement-snapshot-salah-al-din-iom-iraq-january-2015> [lastet ned 13. mars 2015]
- IOM Iraq (2015c, 25. januar). *Salah Al-Din Governorate Profile - January 2015*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra <http://iomiraq.net/reports/salah-al-din-governorate-profile-january-2015> [lastet ned 9. mars 2015]
- IOM Iraq (2014, september). *Displacement Snapshot: Salah al-Din*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra <http://www.iomiraq.net/file/1234/download?token=VD5faXN2> [lastet ned 13. mars 2015]
- Iraq Business News (2015, 24. februar). Iraq Weekly Security Update 17.23 februar 2015. *Iraq Business News*. Tilgjengelig fra <http://www.iraq-businessnews.com/2015/02/24/weekly-security-update-17-23-february-2015/> [lastet ned 9. mars 2015]
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2015a). Iraq Situation Report, March 2, 2015. *ISW Iraq Updates* [blogg]. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20SITREP%202015-3-2_approved.pdf [lastet ned 9. mars 2015]
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2015b). Iraq Situation Report 20-23 February 2015. *ISW Iraq Updates* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://iswiraq.blogspot.no/2015/02/iraq-situation-report-february-20-23.html#!/2015/02/iraq-situation-report-february-20-23.html>
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2015c, 12. mars). Control of Terrain in Iraq: March 12, 2015. *ISW Iraq Updates* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://iswiraq.blogspot.no/2015/03/control-of-terrain-in-iraq-march-12-2015.html#!/2015/03/control-of-terrain-in-iraq-march-12-2015.html> [lastet ned 18. mars 2015]

- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2015d, 2. februar). Control of Terrain in Iraq, February 2, 2015. *ISW Iraq Updates* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://iswiraq.blogspot.no/2015/02/control-of-terrain-in-iraq-february-2.html#!/2015/02/control-of-terrain-in-iraq-february-2.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- JAPU, dvs. Joint Analysis and Policy unit (2015, februar). *Salah al-Din Governorate profile*. Bagdad: JAU. Tilgjengelig fra <http://www.jauiraq.org/gp/print/GP-Salah-al-Din.asp> [lastet ned 9. mars 2015]
- Al-Jazeera (2014a, 17. desember). Iraqi army to raid ISIL fighters' 'hub'. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/12/iraqi-army-raid-isil-fighters-hub-2014121753740626558.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- Al-Jazeera (2014b, 8. oktober). ISIL booby traps leave Iraq town deserted. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/video/middleeast/2014/10/isil-booby-traps-leave-iraq-town-deserted-2014108103551529687.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- JAU, dvs. Joint Analysis Unit (2013). *Salah al-Din Governorate Profile 2013*. Bagdad: JAU. Tilgjengelig fra <http://www.jauiraq.org/documents/468/GP-Salah%20Al-Din%202013.pdf> [lastet ned 9. mars 2015]
- Kenner, D. (2015, 5. mars). *For God and Country, and Iran*. Washington D.C: Foreign policy. Tilgjengelig fra <http://foreignpolicy.com/2015/03/05/for-god-and-country-and-iran/> [lastet ned 9. mars 2015]
- Knights, M. (2014, 14. august). *Iraq's City of Orphans*. Washington D.C.: Washington Institute. Tilgjengelig fra <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/iraqs-city-of-orphans> [lastet ned 13. mars 2015]
- Lewis, J. (2014, 13. juni). *The battle for Baghdad: Scenarios*. Washington D.C.: ISW. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/backgrounder/battle-baghdad-scenarios> [lastet ned 13. mars 2015]
- Mamouri, A. (2015, 17. februar). Concern in Iraq grows over unregulated Shiite forces. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/02/iraq-popular-mobilization-crimes-government-control.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- Mansour, R. (2014, 8. desember). *Can Abadi Move Out of Maliki's Shadow?* Washington D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. Tilgjengelig fra <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=57427> [lastet ned 19. februar 2015]
- Margon, S. (2014, 24. oktober). For Iraq's Sunnis, sectarian militias pose an extra threat. *Washington Post*. Tilgjengelig fra http://www.washingtonpost.com/opinions/for-iraqs-sunnis-sectarian-militias-pose-an-extra-threat/2014/10/24/ed53540e-5b75-11e4-b812-38518ae74c67_story.html [lastet ned 9. mars 2015]
- Martin, P., al-Dulimi, O., Kagan, K. & Adnan, S. (2015, 18. februar). Iranian-Backed Militias Cause a Political Crisis for Iraq. *ISW Iraq Updates* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://iswiraq.blogspot.no/2015/02/iranian-backed-militias-cause-political.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- MRGI, dvs. Minority Rights Group International (2014, oktober). *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples - Iraq : Turkomans*. London: MRGI. Tilgjengelig fra <http://www.minorityrights.org/5750/iraq/turkomans.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- Mohammed, S. (2014, 9. august). Iraq: Tribes and other Sunnis begin Splitting from so-Called "Islamic State". *Informed Comment* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.juancole.com/2014/08/sunnis-splitting-islamic.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- OCHA (2015a, 4. mars). *OCHA Flash Update No. 1: Iraq Crisis – Salah al-Din Displacement Update, 4 March 2015*. Genève: OCHA. Tilgjengelig via ReliefWeb <http://reliefweb.int/report/iraq/ocha-flash-update-no-1-iraq-crisis-salah-al-din-displacement-update-4-march-2015> [lastet ned 9. mars 2015]

- OCHA (2015b, 4. mars). *Humanitarian partners rush assistance to Samarra displaced* [EN/AR/KU]. Genève: OCHA. Tilgjengelig via ReliefWeb <http://reliefweb.int/report/iraq/humanitarian-partners-rush-assistance-samarra-displaced-enar> [lastet ned 9. mars 2015]
- OCHA (2015c, 5. mars). *OCHA Flash Update No. 2: Iraq Crisis – Salah al-Din Displacement Update, 5 March 2015*. Genève: OCHA. Tilgjengelig via ReliefWeb. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/report/iraq/ocha-flash-update-no-2-iraq-crisis-salah-al-din-displacement-update-5-march-2015> [lastet ned 9. mars 2015]
- OCHA (2014, september). *Report on the Protection of Civilians in the Conflict in Iraq 6 July – 24 September*. Genève: OCHA. Tilgjengelig via Ecoi.net http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1412753776_unami-ohchr-poc-report-final-6july-10september2014.pdf [lastet ned 9. mars 2015]
- Roggio, B. (2014, 2. september). US airstrikes in Amerli supported deadly Shia terror group. *The Long War Journal* [blogg]. Tilgjengelig fra http://www.longwarjournal.org/archives/2014/09/us_airstrikes_in_ame.php [lastet ned 9. mars 2015]
- Sadah, A. (2013, 20. mars). Iraq: Mixed Legacy in Saddam's Hometown. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/03/iraq-tikrit-marginalized.html> [lastet ned 13. mars 2015]
- Salan, R. & Bayoumi, Y. (2014, 3. oktober). In rare alliance, Shi'ites join Sunnis to defend Iraqi towns. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/2014/10/03/us-mideast-crisis-iraq-dhuluiya-insight-idUSKCN0HSORE20141003> [lastet ned 9. mars 2015]
- Sarhan, A. (2014, 15. oktober). Heavy clashes between ISIS militants and Iraqi forces in Samarra. *Iraqnews*. Tilgjengelig fra <http://www.iraqnews.com/iraq-war/heavy-clashes-isis-militants-iraqi-forces-samarra/> [lastet ned 9. mars 2015]
- Shafaq News (2014, 7. august). Security forces clear several villages in Tuz Khurmatu and besiege ISIS elements in Yakenja. *Shafaq News*. Tilgjengelig fra <http://english.shafaq.com/index.php/security/10792-security-forces-clear-several-villages-in-tuz-khurmatu-and-besiege-isis-elements-in-yakenja> [lastet ned 9. mars 2015]
- SIGIR, dvs. Special Inspector General for Iraqi Reconstruction (2011). *Interactive Map of Iraq*. Washington D.C.: SIGIR. Tilgjengelig fra <http://cybercemetery.unt.edu/archive/sigir/20131001083736/http://www.sigir.mil/directorates/interactiveMap.html#> [lastet ned 17. mars 2015]
- Sly, L. (2015, 15. februar). Pro-Iran militias' success in Iraq could undermine U.S. *Washington Post*. Tilgjengelig fra http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/iraqs-pro-iranian-shiite-militias-lead-the-war-against-the-islamic-state/2015/02/15/5bbb1cf0-ac94-11e4-8876-460b1144cbc1_story.html [lastet ned 9. mars 2015]
- The Telegraph (2015, 3. mars). Iraq launches major offensive on Isil north of Baghdad, says PM. *The Telegraph*. Tilgjengelig fra <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/11443650/Iraq-launches-major-offensive-on-Isil-north-of-Baghdad-says-PM.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- Triple Canopy (2015a). *Iraq Weekly Security Report February 17, 2015*. Reston, Virginia: Triple Canopy http://www.triplecanopy.com/fileadmin/user_upload/Reports/Iraq_Report_02_17_2015.pdf [lastet ned 9. mars 2015]
- Triple Canopy (2015b). *Iraq Weekly Security Report February 3, 2015*. Reston, Virginia: Triple Canopy. Tilgjengelig fra http://www.triplecanopy.com/fileadmin/user_upload/Reports/Iraq_Report_02_03_2015.pdf [lastet ned 9. mars 2015]
- UNAMI (2015, 1. mars). *UN Casualty Figures for February 2015*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=3344:un-casualty-figures-for-february-2015&Itemid=633&lang=en [lastet ned 9. mars 2015]

- UNHCR (2014, 15. oktober). *UNHCR IDP Operational Update*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org.hk/files/2014%20Emergency/Iraq/Nov26/Iraq%20IDP%20External%20Update%20%238%20-%202021OCT14.pdf> [lastet ned 9. mars 2015]
- Wing, J. (2014, 6. november). Continued Clashes Between Militias & Peshmerga In Iraq's Tuz Kharmato In Wake Of Sunni Cleansing. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.no/2014/11/continued-clashes-between-militias.html> [lastet ned 9. mars 2015]
- World Bulletin (2014, 12. desember). ISIL defeats Iraqi forces in Anbar province, west Iraq. *World Bulletin*. Tilgjengelig fra <http://www.worldbulletin.net/haber/150514/isil-defeats-iraqi-forces-in-anbar-province-west-iraq> [lastet ned 19. februar 2015]

Muntlig kilde

- Kilde i Bagdad som følger situasjonen daglig, og som vi anser for pålitelig. Rapportering per epost 26. februar 2015.